

Festivals moeten blijven produceren

Hoewel ze de ruimte voor locatietheater op festivals tot haar grote zorg ziet afnemen zit Boukje Schweigman dit jaar nog op rozen. Op Oerol en Theaterfestival Boulevard toont ze de coproductie *Blaas*, opnieuw een ontregelende voorstelling die ze ditmaal maakt met kunstenaars Cocky Eek.

**Door Erica Smits
verschenen in TM juni 2013**

Eigenlijk wil ze er nog niet te veel over vertellen. Boukje Schweigman wil ook in haar nieuwe voorstelling *Blaas* het publiek meenemen op een desoriënterende reis vol onverwachte ervaringen. Dus hoe meer de toeschouwer zijn verwachtingen kan loslaten en de ervaring over zich kan laten heenkomen, hoe liever het haar is.

Wat ze wel kan vertellen is dat het werk van beeldend kunstenaars Cocky Eek ditmaal het uitgangspunt vormt. Schweigman: 'Ik ben verliefd geworden op haar werk. Cocky komt oorspronkelijk uit de mode, maar haar ontwerpen gingen steeds verder af- staan van het lichaam. Ze creëert bijna architectonische, tactiele ruimtes die tegelijkertijd wel verbonden zijn met een menselijk lichaam. Daarin vinden we elkaar.'

Met Eek organiseert ze ook inspiratie-avonden in aanloop naar de voorstelling. Tijdens vier bijeenkomsten in haar nieuwe Utrechtse thuisbasis Het Huis gaan ze in op vragen rond zintuigen, architectuur, lichaam en ruimte. Op die manier wordt het artistieke gesprek ontsloten voor het publiek en hebben ze de mogelijkheid experts uit andere disciplines uit te nodigen om het artistieke gesprek te verdiepen.

desoriëntatie

In het werk van Schweigman is een belangrijke rol weggelegd voor fysieke beleving, desoriëntatie en overgave. Schweigman: 'We moeten ons continu verstaan met de wereld om ons heen en creëren daarbij kaders voor onszelf. Maar om je als mens en als maatschappij te ontwikkelen moet je af en toe uit je comfort zone kunnen stappen, anders wordt je wereld heel klein. In mijn voorstellingen wil ik mensen laten zien dat er meer is dan de bekende kaders. Dat is het mooie van theater. Binnen die veilige context kun je iets nieuws ervaren.'

Met installatie-achtige voorstellingen nodigt Schweigman het publiek uit zich over te geven aan een fysieke beleving. Want, zo stelt Schweigman, het lichaam is de manier bij uitstek om een nieuwe ervaring op te roepen.

'Volgens mij zijn lichaam en geest één. Door in te zoomen op de ervaring van het lichaam kom ik dicht bij de geest. Hoe ons lichaam reageert op desoriëntatie zegt heel veel over ons. Door mensen in bepaalde situaties te brengen dwing ik ze hun lichaam opnieuw te voelen en zich te verwonderen over hoe bijzonder dat lichaam en zijn omgeving zijn.'

Dat zal ze ook weer doen in *Blaas*. De voorstelling begint in een kale, lege ruimte met een normale publieksofstelling. Gaandeweg wordt die ruimte met het werk van Eek zo getransformeerd dat binnen buiten wordt en buiten binnen. Het bekende wordt op zijn kop gezet en als toeschouwer snap je niet meer waar je bent beland.

avontuurlijke plannen

Al sinds haar afstuderen is Schweigman met haar opvallende locatietheatervoorstellingen een

graag geziene gast op zomerfestivals. Dat begon met *Ruim* (2004), waarbij Theaterfestival Boulevard een gebouw had geregeld met de opdracht 'ga maar iets maken' en *Dreef* (2006), een coproductie met Oerol en Boulevard. Oerol ondersteunde Schweigman en Theun Mosk ook met de realisatie van *Walking* (2008) met Robert Wilson. Daarna volgden *Wiek* (2009) en *Zweep* (2011), steeds coproducties van festivals als Boulevard, Oerol, Festival a/d Werf en Over het IJ.

Schweigman: 'Boulevard en Oerol hebben mij altijd een plek gegeven om te spelen. Het commitment en vertrouwen dat zij daarmee uitspreken is voor een maker buitengewoon belangrijk.' Produceren voor en spelen op festivals maakt het mogelijk avontuurlijke plannen op te zetten, zeker als dat gebeurt in een langer traject dat je samen uitzet. 'Er is een context die het werk versterkt. Er zijn inspirerende locaties, speelbeurten, publiek. En er is een ondersteunende organisatie die gespecialiseerd is in theater op locatie.'

Schweigman maakt zich zorgen over de toekomst van deze festivalopzet. 'Door de bezuinigingen hebben festivals nauwelijks meer geld beschikbaar voor coproducties. Ook merk ik dat veel festivals vooral bezig zijn te voldoen aan de voorwaarde van het Fonds Podiumkunsten om onderscheidend te zijn en zich richten op internationale programmering. Voor het Nederlandse productieklimaat is dat een verontrustende ontwikkeling. Het wordt heel moeilijk nog een behoorlijke speellijst binnen de festivals te krijgen.'

Gezien het hoge niveau van het Nederlandse locatietheater betreurt Schweigman deze ontwikkeling. 'In Groot-Brittannië kijken ze op tegen het Nederlands theater,' weet ze naar aanleiding van haar ervaringen met *Walking* en *Spiegel* daar. 'Dankzij festivals als Oerol en de vroegere productiehuisen hebben wij meer plekken voor vernieuwend theater dan daar. Wij zijn voorloper in de ontwikkeling van locatietheater in Europa. Maar dat wordt hier niet zo gezien, laat staan gekoesterd. Het wordt zelfs langzaamaan afgebroken. Dat is pijnlijk om te zien.'

in beweging

Juist nu zouden krachten gebundeld moeten worden in coproducties, meent Schweigman. Er is immers een duidelijk gezamenlijk belang. 'Groepen willen mooie voorstellingen maken en samen met festivals laten zien aan hun publiek. En fondsen willen dat het beschikbare geld efficiënt wordt ingezet.'

Het is belangrijk dat festivals gezamenlijk de verantwoordelijkheid daarvoor nemen. Misschien is het wel aan ons makers om die partijen om de tafel te krijgen en dat gesprek te openen.'

Schweigman ziet hier een belangrijke taak voor de kunstenaar. 'De onzekerheden van dit moment zetten de bekende kaders onder druk. We moeten het oude loslaten en het nieuwe toelaten. Daardoor komt er ruimte voor kunstenaars die creatief kunnen en durven denken. Het is aan ons om in die openingen te stappen en te laten zien dat er nieuwe dingen kunnen worden ontdekt die de moeite waard zijn.'